

Jau keletą mėnesių nerimsta aistros dėl naujos biokuro katilinės Beržų gatvėje statybos. Gyventojai prieštarauja, renka parašus, kabina nelegalius plakatus, žada piketus, o Savivaldybės klerkai ginasi kaip įmanydami. Teigiama, kad gavę prašymą apie žemės naudojimo būdo keitimą Savivaldybės atstovai nežinojo, kad Beržų g. 6A planuojama statyti katilinę, o dabar ką nors stabdyti vėlu, nes viskas kaip ir gerai.

Planuojamoje įrengti katilinėje bus pastatomi du po 8 MW galios biokuro kurenami vandens šildymo katilai su biokuro pakūromis (bendra galia 16 MW) bei 3,99 MW galios, abiem katilams skirtas, dūmų kondensacinis ekonomizeris. Numatoma, kad biokuro katilai per metus veiks 8 000 valandų. Katilinėje kaip kuras bus naudojama mediena (smulkinta mediena, miško kirtimo atliekos), rezervinis kuras nenumatomas. Degimo produktai, susidarę degimo metu, išmetami per planuojamą statyti dūmtraukį. Taip pat biokuro laikymui bus statomas kuro sandėlis su judančiomis grindimis ir atvira biokuro aikštelė. Kuro sandėlyje bus talpinama 24 valandų kuro atsarga, o atviroje kuro aikštelėje – 96 valandų kuro atsarga. Į katilinę biokuras bus atvežamas sunkiuoju autotransportu, pasveriamas planuojamose įrengti automobilinėse biokuro svarstyklėse, išpilamas į biokuro sandėlį arba į atvirą biokuro aikštelę. Katilinės teritorijoje biokuro transportavimui iki automatinės kuro padavimo sistemos bus naudojamas vienas frontalinis krautuvas. Kuro tiekimo iš sandėlio įrenginiai valdomi automatiškai, pagal katilo apkrovimą. Pelenai iš biokuro pakuros automatine sauso tipo transporterine sistema bus šalinami į uždaro tipo, 2 pelenų konteinerius. Pelenų transporteriu, pelenai būtų paduodami į pelenų surinkimo bunkerį ir perduodami atliekas tvarkančiai įmonei. Katilinės katiluose per metus numatoma sudeginti 55 400 t. biokuro. Kaip teigiama, tokios katilinės veikimas leistų Panevėžiui tiekiamą karštą vandenį ir šilumą atpiginti keletu centų. Visa tai gerai, tik ar galima tikėti verslininkų, kurie, švelniai tariant, jau bandė pagudrauti patikinimais? Vien pagudravimas dėl poveikio aplinkai ataskaitos daug ką pasako. Be to taip ir neteko skaityti, kad dirbant katilams išsiskirs visa puokštė „naudingų“ medžiagų. Tai ir anglies monoksidas, ir azoto dioksidas, ir sieros dioksidas, ir kietosios dalelės. Jau nekalbant apie transporto srautą, triukšmą, dulkes bei kitus „malonumus“. Ir visas tas gėris nemažo gyvenamojo rajono panosėje. Tiesa, poveikio aplinkai ataskaitoje teigiama, kad tai visiškai nepavojingos „smulkmenos“. Gyventojams net buvo siūloma apsilankyti kitoje, tų pačių projektuotojų projektuotoje katilinėje Kaune, tačiau pastarieji atsisakė. Panašu, kad jokie investuotojų įtikinėjimai neveikia. Matant tokį nesusikalbėjimą nori nenori kyla klausimas, kieno ir kur interesai susipynė.

Norėdami rasti atsakymą, trumpam pabėkime nuo katilinės reikalų ir pabandykime atsigręžti į ne tokią jau seną Panevėžio istoriją.

Seniai, seniai, kokių 2001 m. vasarą Savivaldybės administracijos užsakymu gimė žinomo

architekto Valdo Klimavičiaus architektūros firmos parengtas projektas “Miesto centro vizija”. Savivaldybės architektūros ir urbanistikos skyriui tuomet jau vadovavo ne kas kitas, kaip dabartinis Savivaldybės administracijos direktorius R.Pauža. Architektūros firmai už parengtus internetinį bei projekto maketą iš mokesčių mokėtojų kišenės sumokėta beveik 30 tūkstančių litų. Vizijoje ypatingas dėmesys buvo skirtas miesto centrinės dalies – Autobusų stoties – kvartalo užstatymo ir tvarkymo koncepcijai. Vizijoje buvo numatyta išsaugoti esamus pastatus, juos pritaikyti naujai taip pat suformuoti naujas erdves ir tūrius. Po poros metų, jau antrosios V.Matuzo kadencijos metu, smarkiai reklamuotas projektas pradėtas kritikuoti. Esą jam nepitaria verslas. Tuomet V.Matuzo potvarkiu patvirtinta iš verslininkų ir architektų sudaryta miesto plėtros komisija. Be kita ko komisija turėjo užduotį apsvarstyti visas Autobusų stoties iškėlimo sąlygas. Komisijai vadovavo tuometinis savivaldybės administracijos direktorius Visvaldas Matkevičius, o nariais buvo ne ką garsesni asmenys: Ekranas” generalinis direktorius Eimutis Žvybas, Panevėžio energijos bendrovės generalinis direktorius Vytautas Šidlauskas, bankininkas Valdas Savickas, Panevėžio statybos tresto akcininkas, tuometinis miesto Tarybos narys Gvidas Drobužas, V.Matuzo patarėjas ekonomikos ir investicijų klausimais Viktoras Trofimovas, Architektūros ir urbanistikos skyriaus vedėjas Rimantas Pauža bei Investicijų skyriaus vedėja Diana Žižiūnienė. Dėl visa ko į komisiją įtraukti ir architektai architektai Valdas Klimavičius bei Raimondas Pilkauskas. Komisijos darbo rezultatas – 2004-2014 m. miesto plėtros strateginis planas, pagal kurį numatyta iškelti Panevėžio autobusų stotį iš miesto centro, o taip pat pakoreguoti miesto maršrutinio viešojo transporto tinklą siekiant užtikrinti patogų ir greitą susisiekimą su naująja autobusų stotimi ir iš jos su miesto centru. 2006 m. Savivaldybė paskelbia, ko gero, iki šiol didžiausią (bent jau pagal pinigų sumą) – autobusų stoties teritorijos sutvarkymo konkursą.

Štai čia vėl padarykime pertraukėlę ir grįžkime prie panacėja nuo kainų už šildymą ir karštą vandenį didėjimo pristatomos UAB “Biokuro energijos”. Dienraštyje “Sekundė” išspausdintame I.Kontrimavičiūtės straipsnyje “Dėl katilinės – karas be taisyklių “ rašoma: “Į Panevėžį per saujelės gyventojų statomas barikadas sunkiai žengiančios įmonės „Biokuro energija“ valdybos pirmininkas Mindaugas Vėgelė tvirtina, esą nepriklausomo šilumos gamintojo atėjimas būtų pati realiausia galimybė sumažinti kainas ir Aukštaitijos sostinėje.” Štai čia sakome stop. Girdėta pavardė? Ir ne kartą.

M.Vėgelė spaudoje pasirodė dar 2000 m. gruodį. Tada fizinių asmenų grupė, kurių tarpe minimasis M.Vėgelė bei tuometinis UAB “Gamatonas” generalinis direktorius neblogai teisėsaugai žinomas panevėžietis Algimantas Kazlaučiūnas, už 3,3 milijono litų įsigijo 69,06 procento “Šiaulių odos” akcijų paketą, kurį smulkūs bendrovės akcininkai buvo suformavę kartu su valstybės turto fondu. Tačiau pelningai veikusi įmonė, turėjusi apie 4 milijonų litų

sąskaitą bankuose, vos po metų uždaryta. Darbuotojai atleisti. Visa bėda buvo suversta kempinligei ir dėl jos pasikeitusioms žaliavų kainoms. „Įmonė turėjo tikrai pinigų, ir viskas“, – tada dienraščiui „Šiaulių kraštas“ teigė vienas iš naujųjų „Šiaulių odos“ akcininkų M.Vėgėlė. Pasak M.Vėgėlės, investuoti į gamybą sukauptų 4 milijonų litų neapsimokėjo, nes iš odų biznio uždirbti galimybės nebeliko. Todėl pinigai buvo pelningai investuoti į bendrovių „Kauno tiltai“, „Lietuvos telekomas“ akcijas“.

Kiek vėliau M.Vėgėlės pavardė dar kartą nuskambėjo narpliojant 2003 metais Lietuvą sudrebinusį kitą finansinį skandalą. Tuomet finansų maklerio įmonės „Spekonis ir Gastonas“ direktoriaus Mindaugo Vėgėlės iniciatyva Panevėžio teismas areštavo daugiau kaip pusę vienos didžiausių šalies įmonių – Panevėžio statybos tresto akcijų. Nors M.Vėgėlė turėjo tik 0,75 procento akcijų, jam pavyko įtikinti teismą, kad didieji PST akcininkai nesilaiko įstatymų. Įdomiausia, kad 49,8 procento PST akcijų tuo metu priklausė kitai įmonei milžinei – „Panevėžio keliams“, kurios valdybos narys ir stambus akcininkas buvo tas pats M.Vėgėlė. Visą laiką buvo manoma, kad prie šios istorijos nagus prikišęs ir kitas pagarsėjęs panevėžietis Baltijos investicijų grupės (BIG) valdybos pirmininkas, vienas iš Darbo partijos Panevėžio skyriaus steigėjų A.Kazlaučiūnas. Teismui areštavus akcijas, jų vertė biržoje krito tris kartus. Įmonė patyrė milijoninių nuostolių. Visa tai įvyko tuomet, kai PST rengėsi kelių milijonų vertės sandoriui – ketinta įsigyti Skandinavijos kompanijos „Skanska OI“ antrinę padalinį Lietuvoje. Šiuos ketinimus M.Vėgėlei pavyko blokuoti.

Didieji PST ir „Panevėžio kelių“ akcininkai – Virmantas Puidokas, Gvidas Drobužas, Remigijus Juodviršis ir kiti – skubiai pakeitė planus ir „Skanska OI“ įsigijo per kitą savo kontroliuojamą įmonę „Panevėžio kelius“.

Kai M.Vėgėlei pavyko areštuoti PST akcijas, įmonės vadovai kirtu atsakomąją smūgį: „Panevėžio kelių“ generalinis direktorius V.Puidokas pareiškė, kad M.Vėgėlė suklaidino teismą pateikdamas suklaidotus dokumentus, todėl bus prašoma jam iškelti baudžiamąją bylą. Po kiek laiko buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas. Tokio perspėjimo M.Vėgėlei, matyt, pakako. Netrukus buvę priešai tapo itin draugiškais verslo partneriais.

Tuomet būtent PST bei BIG (kurio vienu steigėjų buvo tas pats M.Vėgėlė, valdybos pirmininku A.Kazlaučiūnas, o vadovu, dar vienas panevėžietis, buvęs tuometinio „Vilniaus banko-SEB“ Panevėžio filialo vadovas-Alvydas Misiūnas) konsorciui pavyko laimėti bene didžiausią Panevėžio savivaldybės skelbtą konkursą. Pagal pasirašytą sutartį konsorciui atiteko miesto centre stovinti autobusų stotis, žemės sklypas ir pusė Panevėžio autobusų parko teritorijos. Šių žemės sklypų vertė – apie 20 milijonų litų. Konsorciumas įsipareigojo pastatyti naują autobusų stotį ir į šį projektą investuoti tik kelis milijonus litų. Beje, šis konsorciumas buvo vienintelis konkurso dalyvis. Kiti pretendentai, tarp jų – ir „Vilniaus

prekyba“, nors ir buvo pasirengę dalyvauti, paskutiniu momentu mįslingai pasitraukė į šalį.

Po teismų net ir pataisyta sutartis praėjus beveik 10-mečiui nutraukta. Autobusų stotis taip ir nepastatyta, tiesa, UAB “Panevėžio autobusų parkas” 2014 metais paskelbė 7,08 ha ploto gamybinės teritorijos J.Basanavičiaus gatvėje aukcioną, o šį turtą 2015 metais įsigijo Lietuvoje besiplečiantis mažmeninės prekybos tinklas „Lidl Lietuva“.

Įdomi detalė, rengiant konkurso sąlygas ir parenkant laimėtoją miesto Architektūros ir urbanistikos skyriui vadovavo ne kas kitas, kaip aukščiau jau minėtas dabartinis Savivaldybės administracijos direktorius Rimantas Pauža 2006 m. spalio mėn. staiga palikęs aukšto valdininko postą. Tada miesto bendruomenėje toks netikėtas pasitraukimas buvo siejamas su STT pradėtu ikiteisminiu tyrimu dėl kyšininkavimo Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamento Poveikio aplinkai vertinimo skyriuje ir STT įtarė, kad į šį skandalą įsipainiojęs dabar jau nebeegzistuojančios, glaudžiai su Architektūros ir urbanistikos skyriumi dirbusios savivaldybės įmonės “Panevėžio planas” direktorius. Patį R.Paužą teisiniai nemalonumai aplenkė. Tai buvo viena iš pirmųjų garsių bylų su antrakiais ir piktaisiais tuometinio STT Panevėžio skyriaus, vadovaujamo P.Urbšio agentais. Tiesa, po beveik ketverių metų teisinių peripetijų kyšininkavimo atveju taip ir nepavyko įrodyti ir STT turėjo pasirašyti taikos sutartį. Na, o pati sutartis su PST-BIG konsorciumu po įvairiausių teisinių peripetijų pasirašyta jau 2007 m.

Kita vertus, žiūrint iš šių dienų perspektyvos, gali būti, kad tuometinis atsistatydinimas nebuvo toks ir nekaltas. Panašu, kad kažkas, ko gero, tyliai, tyliai pasidalino informacija apie būsimas kratas. Ar tik ne tas kažkas jau po gero dešimtmečio stringant jo vardu įsteigto judėjimo “KARTU” “reikaliukams”, paprašė sugrįžti ir atidirbti? Visko gali būti. Na, o kaip žinome, sena meilė nerūdi, tiesa? Įvertinus tuometinę darbo su PST-BIG projektu patirtį kyla įtarimas ar ne iš čia tokia dabar jau Savivaldybės administracijos direktoriaus R.Paužos meilė naujesiems investuotojams ir seniems pažįstamiems?

Žiūrint atidžiau, panašu, kad ir patys protestuotojai nėra visai šventi ir iš už nugaros karts nuo karto išlenda netoliese gyvenančio Seimo nario P.Urbšio šypsenėlė. Pastarasis jau yra pareiškęs, kad Savivaldybės Taryba turinti veto teisę ir gali stabdyti elektrinės statybas. O kur ekonomika maišoma su politika-argumentų, panašu, niekas nebeklauso. Artėjantys Savivaldos rinkimai-slidus reikalas. Dėl pergalės galima kažką ir paaukoti. Katilinės statybų uždrausti, ko gero, neišeis bet vilkinimo, kalbų, priekabų ir kitokio stabdymo iki rinkimų užteks. O tai kvepia ne vieno euro nuostoliais ne tik naujesiems investuotojams.

Šioje istorijoje tarsi pamirštami AB “Panevėžio energija” interesai. O Panevėžio šilumininkai jau turintys nemažai patirties su taip vadinamais nepriklausomais šilumos gamintojais sako,

kad nepriklausomi šilumos gamintojai mažesnę kainą siūlyti nesuinteresuoti, nes mažintųsi savo pelną. Naujų katilinių atsiradimas miestų gyvenamuose rajonuose didina taršos šaltinių skaičių ir tuo pačiu aplinkinių zonų taršą. Planingai rajoninės katilinės statomos miestų pramoninėse zonose, kad vyraujantys vėjai taršą neštų ne į gyvenamų rajonų pusę. Miestų šilumos tinklai yra planingai išvystyti nuo esamų šilumos šaltinių, o nepriklausomų šilumos gamintojų katilinių atsiradimas ir pajungimas į šilumos tinklus nenumatytose vietose apsunkina šilumos tinklų darbą, padidina šilumos tiekimo sutrikimų galimybes. Į katilines sunkiuoju autotransportu gabenamas biokuras sukelia papildomą taršą ir triukšmą, spartina gatvių dėvėjimą. Nežiūrint, kiek atsiras nepriklausomų šilumos gamintojų, šilumos tiekėjas turės išlaikyti katilų galią (tame tarpe ir dujų kuro katilų) užtikrinančią maksimalų miesto šilumos poreikį ir garantuoti patikimą šilumos tiekimą vartotojams. Visus nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos tiekimo sutrikimus iš karto turi kompensuoti šilumos tiekėjas. Tuo tarpu nepriklausomas šilumos gamintojas neturi jokios tiesioginės atsakomybės prieš šilumos vartotojus, jie gali bet kuri mėnesį nedeklaruoti šilumos gamybos. Tad ar neatrodo keista, kad iš karto nebuvo įsiklausyta į kiekviena proga gausiai “melžiamos” įmonės specialistų nuogastavimus?

Taip pat turime prisiminti, kad AB „Panevėžio energija“ eksploatuoja gamtinių dujų kuro Panevėžio elektrinę, kuri pastatyta 2008 m. Jos statybai pritarė LR Vyriausybė, Valstybinė kainų ir energetikos komisija. Šis projektas buvo įtrauktas į Nacionalinę energetikos strategiją. Projektui finansuoti buvo naudojamos bendrovės, ES struktūrinių fondų, Danijos vyriausybės paramos ir skolintos bankų lėšos. Iš bankų skolintos lėšos dar nėra gražintos. 2008-2015 metais elektrinės veikla buvo sėkminga, nes Vyriausybė LR Energetikos ministerijos teikimu nustatydavo remtiną elektros energijos apimtį, kurios buvo perkamos pagal VKEKK nustatytas kainas. Iš elektros energijos pardavimų uždirbto pelno buvo mažinama šilumos kaina. Tačiau Vyriausybė nutraukė iškastinio kuro elektrinių rėmimą. Nuo 2016 m. bendrovė elektros energiją parduoda tik elektros energijos biržos Lietuvos prekybos zonoje kainomis, kurios padengia tik kintamąją dedamąją ir dalį pastoviuųjų sąnaudų. Ar neteks mums visiems susimesti paskolos gražinimui? Galų gale kaip tai paveiks esamus tarifus?

Dar įdomiau- iki 2020 m. pati bendrovė prie jau veikiančių katilų žada pastatyti du po 8 MW galios biokuro katilus. Dalį lėšų, kaip ir naujieji investuotojai, įmonė numachiusi gauti iš Europos Sąjungos fondų, dalį dengti pati. Paraiškų teikimas pagal priemonę „Biokuro panaudojimo skatinimas šilumos energijai gaminti“ Europos Sąjungos paramai gauti artėja į pabaigą. Panašu, kad ir čia Savivaldybės kontroliuojamos įmonės ir investuotojo į naująją katilinę interesai susikirs. Nemanau, kad ES fondai finansuos dviejų beveik vienodų objektų statybą, vadinasi, kažkas savo projektui lėšų turės ieškoti kitur arba projekto atsisakyti.

Žiūrint iš miestiečio perspektyvos, klausimų kol kas daugiau nei atsakymų. Ir panašu, kad atsakymų artimiausiu laiku taip ir neišgirsime, nes tie, kurie turėjo ir turėtų rengti strategijas užsiima arba politikavimu, arba senų pažįstamų protegavimu. Gal todėl ir negirdime pačios Savivaldybės pozicijos, ar kokio rimtesnio pasvarstymo, kokią savo (o tuo pačiu ir visų mūsų) valdomos įmonės ateitį norėtų matyti, kaip toje ateityje atrodys bendravimas su nepriklausomais šilumos gamintojais (o jų atsirasti gali dar ne vienas), kas dengs AB "Panevėžio energija" patiriamus nuostolius ir t.t.

Rolandas Meiliūnas – paninfo.lt redaktorius

Terasų stiklinimas ir stogai <https://www.beremisstiklas.lt/terasos-ir-stogeliai/>

